

UDK316.42
327:504

Izlaganje sa znanstvenog skupa

Primljeno: 4. ožujka 1993.

Neodrživost održivog razvoja*

Aleksandar Štulhofer

Filozofski fakultet, Zagreb

Sažetak

Referat propituje politekonomijske temelje koncepta »održivog razvoja« (OR), implementacijske poteškoće kojega kao da su zaboravljene u općem ekološkom entuzijazmu. Prvi dio donosi analitičku raspravu o fenomenu kolektivne akcije, pri čemu ispituje njezine tegobe (tragedy of commons, free riding, prisoner's dilemma) i empirijski iskazanu otpornost. Stabilnost kooperacije sistematizirana je kroz »načela kooperacije« te putem »pozadinskih procesa« (reciprocitet, učenje, djelovanje normi i sankcija, usvajanje vrijednosti) i »teorije kritične mase«.

Drugi dio predstavlja primjenu opisanog analitičkog modela na međunarodnu politiku, posebno onaj njezin dio zadužen za rješavanje globalnih ekoloških kriza. Rezultati su porazni; međunarodna kooperacija fundamentalno je nestabilna, odnosno neotporna na egoizam. Mogućnosti planetarne ekološke regulacije — tri načina »motiviranja« za kooperaciju (novi Levijatan, uspon postmaterijalističkih vrijednosti i kreiranje eko-tržišta) — bitno su ograničena pogreškama »u konstrukciji« koje ih čine nedjelotvornima u suzbijanju populacijskog rasta kao makrokrize par excellence.

U završnom dijelu ponuđeno je (lapidarno) razmatranje zadataka prirodnih i društvenih znanosti. Pred ovim posljednjima svojevrsna je »dekonstrukcija humanizma« — kao mogući izlaz iz »socijalne stupice« maksimizacijske racionalnosti.

Ključne riječi: humanizam, kolektivna akcija, maksimizacijska racionalnost, međunarodna kooperacija, nesreća zajedničkog, održivi razvoj

»Državne uprave imaju skoro nula osjećaja za budućnost...«
(L. Parrish)

Održivi razvoj (OR) geslo je dana**. Nakon uvođenja u stručnu terminologiju (Brundtland Report, 1987), umjereni optimizam ove nove paradigme prostrujio je ekološkim savjetima Europske zajednice i UN-a, obuzeo ekološke djelatnike, znanstvenike i novinare. Ako je Konferencija u Riju (UNEP, lipanj 1992) uopće ponudila jasan iskaz, onda je to prije svega da se, barem trenutačno, ekološki može misliti isključivo u sjeni OR-a.

Jednoglasna prihvaćenost koncepta nedvosmisleno upućuje na isprepletenost jedne povoljne i jedne nepovoljne činjenice. Prevlast globalne svijesti o ugroženosti okoliša operacionalizirana je, naime, krajnje pojednostavljeno: konsenzus o internacional-

* Rad je prezentiran na znanstvenom skupu »Uloga znanosti u održivom razvoju«, Zagreb, 11–13. ožujka 1993.

** Zahvaljujem se Steveu Tullu na raspravi o uvjetima kooperacije te profesoru emeritusu Vladimiru Ibleru na strpljivom uvođenju u problematiku međunarodnog prava.

